

ELŐSZÓ

Az első kötet lírai dalai után a négy kötetre tervezett Vajdasági magyar népdalok második kötetében balladáink, betyár- és pásztordalaink válogatását ismerheti meg a népzenekedvelő közönség. A sorozat célja a vajdasági magyar népdalkincs átfogó megismertetése, népszerűsítése. Ezúttal is olyan hagyomány bemutatására törekszünk, mely szövegeiben, dallamaiban méltán képviseli nemcsak a vajdasági, hanem az egész magyarság népzenei értékeit.

Az eddigi közlések és még napjainkban is folyó gyűjtések lehetővé teszik a vajdasági tarka magyar népszerűség balladáinak, betyár- és pásztordalainak áttekintését, reprezentatív válogatását. Teljességre most sem törekedhetünk, bár az összegyűlt anyag igen bőséges, területi szempontból mégsem egyetlen. Lehetőség szerint igyekeztünk minél több hozzáférhető magyarlakta helyet képviselni. Másrészt, a nálunk előforduló balladatípusok járulékos dallamai nem feltétlenül érdemesek mind népszerűsítésre, minthogy a népzenei hagyomány törzsökös rétegét nem mindegyik képviseli egyenrangúan.

A kötet anyaga zömmel legrégebbi népzenei örökségünket öleli fel, melyet az új stílusú népdalréteg és a megváltozott életvitel mára már szinte teljesen kitörölt a hagyományörzők emlékezetéből. A népi gyakorlatban csak kivételesen hallható. Ez az anyag nemcsak dallamaiban, szövegeiben, hanem előadásmódjában is kivételes értéket képvisel. „Félig ismeri zenei anyanyelvünket, akiben nem él az *eredeti* hallásképzetektől alakult *teljes* képe a népdalnak, aki édeskeveset, vagy éppen semmit sem hallott *közvetlenül* a néptől.” „A papírról vagy másodkézből való tolmácsolás (...) előadásmódban, felfogásban nem elégséges.” „A hagyományos előadásmód jóval hamarabb tűnik, pusztul, mint a hozzá tartozó dallamanyag; bár vidékenként, korosztályonként, sőt személyenként változó mértékben” – írja Olsvai Imre. A teljesebb megismerés érdekében a kötethez hangzó anyagot is mellékelünk. Ez remélhetőleg népzenekedvelő fiataljainknak is segít abban, hogy a számukra nehéznek tűnő dalok előadásával megbirkózzanak. Ez a kifejezőmód a vele született dallamanyaggal együtt nemcsak a nép zenei életét látta el. „Köze van még az élethez, mindnyájunk mai életéhez. Megvan benne a magja, terve egy nagy nemzeti zenekultúrának. Ennek kifejlesztése, teljessé tétele a művelt réteg dolga. De csak a néppel való lelki egységben lesz rá ereje. Hogy nemzeté lehessünk, előbb újra meg újra néppé kell lennünk.” „A hagyomány formái változhatnak, de lényege ugyanaz marad, amíg él a nép, amelynek lelkét kifejezi.” A népdal „igen gyakran remekmű (...). Nem kezdetlegesség, hanem évezredek fejlődésben kiérlelt, leszűrődött művészet. Tökéletes, mert kiegyensúlyozott egység az a kultúra, amely létrehozta” – írja Kodály Zoltán.

Kötetünk összeállításában nagy segítségünkre volt a Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság és a Zentai Városi Múzeum keretében az Illyés Közalapítvány támogatásával létrehozott vajdasági magyar népzenei archívum. Ez tette lehetővé a forrásanyag áttekintését és a hiteles előadást illusztráló hangzó példák összeválogatását. De köszönet illeti a Magyar Tudományos Akadémia Zene-

tudományi Intézete Népzenei Osztályának munkatársait is, akik ebben a munkában nélkülözhetetlen, értékes segítséget nyújtottak.

Második kötetünk 382 balladát, betyár- és pásztordalt tartalmaz 206 dallammal, és összesen mintegy 680 változatot ölel fel. Kívánjuk, hogy a válogatásban az olvasó ugyanakkora örömét lelje, mint a kötet anyagának válogatója. Az előadást illusztráló felvételek pedig, technikai és emberi gyarlóságai ellenére is, nyújtsanak élvezetes hangzó élményt, szolgálják a teljesebb stílusismeretet és a hiteles, romlatlan tolmácsolást. Sok sikert az újbóli életre keltéshez! Valamennyiük becses népzenei értékeinket képviseli, méltó arra, hogy közművelődésünkbe beépüljön, értékes hozzájárulása a vajdasági magyarságnak a magyar népzene egészéhez.